

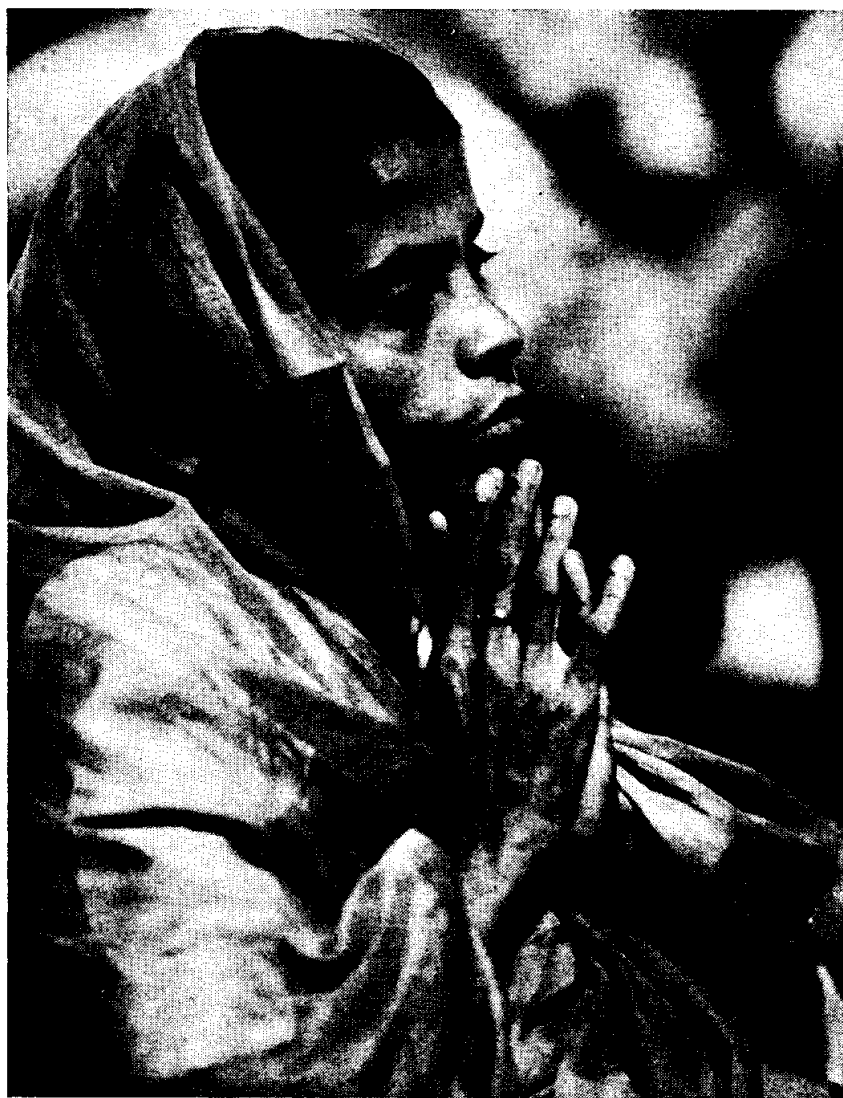
MAARJAMAA

EESTI KATOLIIKLASTE RINGKIRI

Nr. 1 (9)

IV aastakäik

Madisepäeval 1965

Abielu-sakramendi läbi osutavad kristlikud abikaasad Kristuse ja Kiriku vahelisele ühtsuse ja viljaka armastuse müsteeriumile (vrd. Ef 5, 32) ning saavad sellest osa. Selle sakramendi ar-

muga aitavad nad üksteist koduses elus pühaduse poole, samuti laste vastuvõtmisel ja kasvatamisel. Nõnda on neilgi olemas oma armuand, mis vastab nende seisusele ja kohale Jumala Rahva hulgas (vrd. 1 Kr 7, 7). Sellest ühiselust areneb ju perekond, milles sünnib uusi inimühiskonna kodanikke, kellest saavad Ristimises Püha Vaimu armu läbi Jumala lapsed, selleks et Jumala Rahvas läbi sajandite püsima jääks. Selles « koduses kirikus » olgu vanemad oma lastele sõna ja eeskuju läbi esimesteks usu kuulatajateks ning kandku hoolt igapähe isikliku, eriti aga vaimuliku kutsumuse küpsemise eest.

II Vatikani Kirikukogu dogmaatilisest konstitutsioonist « De Ecclesia » (1964)

Kodune kirik

Mida linnule õhk, mida kalale vesi, seda on kristlasele palve, ütlevad kirikuisad. On ju Jeesuse Hea Sõnumi tuumaks just see, et meil on taevas Isa, kes tahab, et me Temaga räägime, kellelt võime nõu küsida jakeda tohime kiita. Tänapäeva elu sunnib meid üht uut võrdlust lisama: niisama vähe kui lennuk ilma kütteineta õhus püsib, võib kristlane end ilma palve-jõuallikata kaduvatelt asjadest kõrgemal hoida. Igaüks meist teab, missuguseid pingutusi on vaja maise vara külgetõmbejõu ületamiseks, mida meie reklaamisajand mitmekordistada püüab, selleks et säilitada omaenese kurssi kõrgema — ei, koguni Kõige kõrgema poole.

Meie ringkiri alustas ilmumist palveüleskutsega, mida täna kordame. Teema « palve » on tänini meie peamiseks huviobjektiks jäänud (1. aastak.: lk. 10-19, 24, 28; 2. aastak.: lk. 1, 2, 11, 25-36). Täna numbri pühendame sellele, mida Vaticanum Secundum nimetab « ecclesia domestica'ks » — « koduseks kirikuks »: perekonna palvele. Sealjuures on rõhk teadlikult asetatud küsimustele, milliseid võiks üheskoos « palve väliseks küljeks » nimetada.

Tänapäeval arvavad paljud kristlased, et palve puhul on mõõduandev ainuüksi sisemine hoiak: mida vähem väliseid « kombeid », seda parem palve. Selles on õige, et sisemine hoiak peab palves alati esikohal seisma. Harjumuseks saanud suuline palve võib teinekord kogu oma väärtuse kaotada, polegi enam palve. Kuid nagu kõigi põhimõtetega, nii ei tohi ka selle väitega liialdada. Peame silmas pidama näiteks ka praegust individuaalitsemissu-moodi, mis püüab isikliku vabaduse mõistest omamoodi tabu teha. Selle kiidetud rippumatuse varjus hääbuvad tänapäeval nii mõnedki sellesama üksikisiku väärtuslikud ühiskondlikud aspektid, killuneb nii mõnigi perekond ja isiklik õnn. Imestatakse, kui loomuliku rahulduseta jäänud ühiskondlikud instinktid igasugu « bandede » näol väljapääsu otsivad.

Siinkohal tahame teatud vastukaaluna rõhutada kristliku perekonnaelu omapära, mis ammutab ühtsust Jumalalt, kohustades ja ergutades iga üksikut perekonnaliiget selles vabaduses, mida piirab ainult armastus.

Palveside

Kui palju vanu ja armsaid sidemeid on pagulusaastate jooksul katkenud! Nii mõnestki sõbrast, sugulasest või heast tuttavast pole ammu enam midagi kuulnud.

Ka meie « oma leht » ei saa seda lünka päriselt täita, kuid teeb, mida suudab ja esineb kohe ilmudes ettepanekuga: astugem palvesidemesse! Paljudes paikades tähistatakse keskpäeva « Issanda ingli » kellahelinaga või siis ka sireeniga. Kas ei oleks see sobiv silmapilk, et hetkeks seisatuda ja pilku pöörata sinnapoole, kust meile tuleb jõud ja valgus?

Lisame oma esimesele ringkirjale palvesedeli sooviga, et see palve meid igal keskpäeval Jumalaga ja omavahel ühendaks.

MAARJAMAA esimene number 1961

Ja veel : tõesti, mina ütlen teile : kui kaks teie seast siin maa peal ühel nõul on — ükskõik mida nad ka eales ei küsiks — saavad nemad seda minu Isa käest, kes on taevas. Sest kus kaks või kolm minu nimel koos on, seal olen mina nende keskel.
(Mt 18, 19-20)

Nii mõnegi palves ja elus agara kristlase suust võib kuulda sõnu, mis näiksid nagu Jeesuse omi ignoreerivat. Umbes nii: « Sest saadik kui ma abiellusin, ja eriti pärast seda kui lapsed tulid, on hirmus raske palveks aega ja rahu leida ». Üks kurdab taga aegu, mil ta võis iga päev veerandtunnikese Pühakirja lugeda ja pärast seda loetu üle järele mõtelda, teine kahetseb neid, kus sai ka argipäeva hommikuti kirikus käia, kolmas tunneb muret selle üle, et nüüd jääb kuude kaupa täitmata Jeesuse enese nõuanne: « Aga kui sina palvetad, mine oma kambrisse, pane oma uks kinni ja palu oma Isa, kes on salajas! » (Mt 6, 6).

Kuid seesama Õnnistegija ütleb: « Kus kaks või kolm minu nimel koos on, seal olen mina nende keskel ». See sõna ei püstita kitsendusi: Jeesus ei ütle, et Ta jääb tulemata kahe inimese juurde, kui need on mees ja naine. Samuti ei võta Jeesus tagasi oma õpetust palvest kambrikeses: mõlemad palve liigid on head ja tarvilikud.

Omaette palvetada näib meile suurem ja sügavam olevat kui ühine palve, kus nii mõnigi kõrvaline asi püüab tähelepanu palvelt ära pöörata. Kuid Jeesus näib just ühise palve vajadust rõhutatavat: kambri palvetajaile ei tööta Ta sugugi nende juures seista nagu neile, kes üheskoos paluvad.

See, et Isa meie palvet kuulda võtaks, oleneb ühest tingimusest: et me oleme koos Jeesuse nimel. Kui me ainult teatava kombe täitmiseks kokku tuleksime, või ainult selleks, et uut kostüümi-ülrikonda demonstreerida, poleks sugugi kindel, et Jeesus meie keskele tuleb — ka siis mitte, kui kõik koosolijad kristlased oleksid. Paganatel, kes paljast uudishimust Kristuse õpetust kuulama tulevad, oleks kindlasti rohkem põhjust Tema juuresolekule loota.

Teisest küljest ei tarvitse see « minu nimel » veel ristimärgi tegemistki tähendada. Perrekonnas, mille liikmed Jeesust armastavad, on Tema kindlasti külaliseks ka siis kui ei palvetata. Ent isegi sel juhul jääb tõeks, et oleme Jumalale lähemal teatavatel silmapilkudel, ja eriti siis kui me palvetame, Temaga kõneleme.

Ärgem unustagem siis Issanda lubadust neile, kes Tema nimel ühel nõul palvetavad. Ja küsigem Isalt julgesti seda, mida meil vaja — ikka ühel meelel ja Jeesuse nimel.

* * *

*Kiriku veri on palve üksteise eest
ja tema hingamine on Issanda kiitus.*

A. HOMJAKOV.

Sõnake palvest

Hing kes Issandat armastab, ei saa palvetamata olla, sest teda meelitab Jumala poole arm, mille ta on palves ära tundnud.

Palvetamiseks on meile antud kirikud. Kirikutes peetakse teenistusi raamatute järgi. Kirikut ei saa enesega kaasas kanda ega ole sul alati raamatutki ühes, aga sisemine palve on alati ja igal pool sinuga. Kirikutes peetakse jumalateenistusi ja Jumala vaim asub seal, kuid hing on veelgi parem Jumala tempel, ja kes palvetab oma hinges, sellele on terve maailm kirikuks saanud; kuid see ei ole kõigi jaoks.

Paljud palvetavad suuga ja armastavad raamatust palvetada. Seegi on hea: Issand võtab nende palve vastu ja on nendele armuline. Aga kui keegi palvetab Issanda poole ja mõtleb muudele asjadele, ei võta Issand niisugust palvet kuulda.

See, kes harjumusest palvetab, ei leia palves vaheldust; aga sellele, kes andumusega palvetab, on palves palju vaheldust: tuleb võidelda Vaenlasega, iseenesega, kirgedega; võidelda inimestegagi — ning kõiges selles on vaja mehine olla.

Küsi nõu kogenutelt, kui sa neid leiad, ja palu alandlikult Issandat — siis annab Issand sulle mõistmist ja alandlikkust.

Kui palve Jumala meele pärast on, annab Püha Vaim sellest hinges tunnistust. Tema on lahke ja tasane. Varem ma ei teadnudki, kas Issand võttis mu palve kuulda või ei, ja kuidas seda võiks teada saada. ...

Paljud armastavad häid raamatuid lugeda. Seegi on hea, kuid palve on parem kui kõik muu. Kes aga halbu raamatuid või lehti loeb, seda karistatakse hinge-näljaga: nende hing on näljane, sest hinge toit ja mõnu on Jumalas. Jumalas on ka tema elu, rõõm ja ilu; Issand armastab meid äraütlematult väga ning Püha Vaimu läbi saame meie seda armastust tunda.

Kui sinu mõistus sooviks südamest palvetada, aga ei suuda, ütle oma palve suuga ja hoi mõistus palve sõnade juures, nagu õpetab «Taevaredel». Issand annab sulle aja jooksul südame-palve, mis on vaba kõrvalistest mõtetest. Siis on sul kerge palvetada. Mõned on oma südame ära rikkunud sellega, et nad katsusid end mõistusega südame-palvele sundida, ja nende asi läks nii halvaks, et nad ei suutnud pärast enam suugagi palvetada. Võta sellepärast teatavaks vaimuliku elu kord: ande antakse lihtsale, alandlikule, sõnakuulelikule hingele. Kes sõnakuulelik on ja igas asjas mõõtu peab — söögi, sõnade ja liigutuste suhtes — sellele annab Issand ise palve ja seda on kerge südamega palvetada.

Lakkamatu palve tuleb armastusest ja läheb kaduma teiste hukkamõistmise, lobise-mise ja ohjeldamatuse pärast. Kes Jumalat armastab, võib ööd ja päeva Tema üle jä-rele mõelda, sest ükski tegevus ei takista Jumalat armastamast. Apostlid armastasid Issandat ja maailm ei seganud neid selles, olgugi et nad maailma meeles pidasid, selle eest palvetasid, ja jutlustasid. Arsenios Suur ütles küll: «Mine inimeste eest kõrvale», aga Jumala Vaim õpetab meid kõrbeski inimeste ja kogu maailma eest palvetama.

Selles maailmas on igapäev oma kohus täita: kellel keisri, kellel patriarhi, kellel koka, sepa või kooliõpetaja oma; aga Issand armastab kõiki ja suurem auhind saab sellele kes Jumalat rohkem armastab. Issand andis meile käsu Jumalat armastada: kõigest südamest, kõigest mõistusest, kõigest hingest. Aga kuidas võiks ilma palveta armastada? Sellepärast peavad inimese mõistus ja süda alati palve jaoks vabad olema.

Sellest, keda sa armastad, tahad sa mõelda, temast tahad sa rääkida, temaga koos olla. Hing armastab Issandat kui Isa ja Loojat ning astub kartuse ja armastusega Tema

ette : kartusega, sest Tema on Issand ; armastusega, sest hing tunneb Teda kui Isa. Tema on üliväga armuline ja Tema arm on magusam kui kõik muu.

Mina olen aru saanud, et palvetada on kerge sellepärast, et Jumala arm aitab meid selles. Issand armastab meid heldesti ja laseb meil palve läbi Temaga kõneida, oma patte kahetseda ja Teda tänada.

Ei jätku jõudu kirjeldada seda, kui väga Issand meid armastab ; Püha Vaimu läbi saame seda armastust tunda ning palvetaja hing tunneb Püha Vaimu.

Starets SILUAN (1866-1938), Aatose munk.

Perekonna palve

Kindlasti võib Püha Vaim meie isiklikku palvet nii juhtida, et meil «hästi» palvetamiseks ühegi inimese abi vaja ei ole. Kuid kogemus õpetab, et Jumal nõuab meilt peaaegu alati puhtisiklikku pingutust selleks, et meie palve oleks täiuslikum. Sealjuures tekkivate raskuste ületamist võime osalt teistelt inimestelt õppida — ja see annab kõige isiklikumalegi palvele teatava ühiskondliku aspekti. Niisamuti on ühise palve-elu kasvamisel mängus hulk inimlikke tegureid, mida on vaja tunda, kui tahame tõsikristlikku perekonnaelu elada.

Perekonna asutamisel ja kasvamisel tekib paljudel raskusi üleminekuga ühest palvevormist teise : isiklikule palvele järgneb esiteks abikaasade ühine, siis väikeste ja lõpuks « suurte » lastega perekonna palve. See ei tohi isiklikust palvest loobumist tähendada : isiklikku palvet ei saa millegagi asendada. Selle palve väärtust näitab juba see suur pühakute arv, mis on valminud kloostrite üksinduses. Ent isegi mungad kloostris pühendavad ühisele palvele mitu tundi päevas. Nad ei unusta Issanda töötust neile, kes üheskoos palvetavad. Sajandite jooksul on nad meile kinkinud tohutu hulga kauneid palveid, vaimulikke laule ja lauluviise — ning nad ei pane paljuks aastatepikkust harjutamise-vaeva selleks, et nende ühine palve oleks täiuslik sisu ja vormi poolest.

Kristlike vanemate kutsumus on teist laadi kui munkade oma, kuid mitte vähem vastutus- või õnnistusrikas. Sellepärast tuleb neilgi vaeva näha teatava « koduse jumalateenistuskorra » sisseseadmise kallal, milles ühine palve oleks heas kooskõlas isiklikuga.

Kui palju nõu peame mõnd lihtsat mööblitükki ostes, mille ülesandeks on kodukolde välist külge kaunimaks ja mugavamaks teha ! Perekonna palve, tema sisemise palge kaunistamine, on väärt võrratult rohkem nõupidamist. On ju palve see tegur, mis kristliku kodu õhkkonna loob. Kui me hoolitseme selle eest, et meie igapäevases palves kõik oleks südamesttulev ja kaunis, siis viibib Jeesus meie keskel, siis saavad Tema juures olekust osa ja kasu ka perekonna külalised. Niisugune perekond kiirgab oma ümbrusse Jeesuse rahu ja rõõmu.

Pühapäev

Üks kristliku perekonnaelu põhialustest, mida ei ole võimalik millegagi asendada, on pühapäevane Armulaud. Koguduse jumalateenistus kirikus on aga ka kristliku perekonna palvekooliks. Siin juhatab kõik meie mõtteid Jumala poole : Tema auks ehitatud ruum, preestri ja koguduse pühapäeva-riietus, ühine laul, sügava sisuga palved Kiriku vaimulikust varasalvest, pidulik Evangeeliumiraamatu ettekandmine ja lugemine, kuulamine ja seletamine — ning lõpuks meie isikliku ühenduse uuendamine Jeesusega pühas Ar-

mulaua-sakramendis. See kõik on ainukordne ning kohustab meid selle päeva tunniplaani niiviisi sisse seadma, et me aegsasti kirikusse jõuaksime ega peaks sealgi kella vaatama ja rahutust tundma kuskile hiljaksjäämise pärast. Teiste sõnadega: pühapäeva ennelõuna olgu vaba nn. seltskondlikest kohustustest, kuulugu jäägitult Issandale.

Ideaalne on olukord, kus kogu perekond üheskoos kirikusse ja seal Armulavale läheb ning koju jõudes ka ühiselt pühapäevasesse söögilauda istub. Asi on kindlasti seda väärt, et ka siis, kui väikelapsi majas on, selle kombe juurde jääda. Nendes kogudustes, kus ei ole veel kiriku juures eriruumi väikelaste tarvis, on võibolla ainult lastevanemate algatust vaja. Kuid tihtipeale on lastevalve asjus võimalik ka sugulaste-tuttavate või koguni naabritega kokku leppida.

Kes soovib, et pühapäevane jumalateenistus vaimulikku vilja kannaks, peab end juba laupäeval selle vastu ette valmistama. Selles mõttes on laupäevalgi muude nädalapäevade hulgas eriline koht. Tohiks iseenesest selge olla, et pühapäevasesst jumalateenitusest osavõtmine eeldab kõigepealt puhast südametunnistust, teiste sõnadega: piilkäimist, kui nädala jooksul on raskemaid eksimusi ette tulnud. Kuid seda võib kõige rohkem «negatiivseks ettevalmistuseks» nimetada. Nagu kirikuisad rõhutavad, on meile kirikus kaetud kaks lauda: Jumalasõna- ja Armulaud. Mõlemad nõuavad positiivset ettevalmistamist. Selleks loeme juba laupäeva õhtul läbi järgmise hommiku jumalateenituse tekstid; üheski perekonnas ei tohiks puududa selleks vajalik raamat. Niipea kui lapsed vastavasse ikka jõuavad, kuulavad nemadki etteloetut kaasa ja vanemad katsuvad nende küsimustele kosta nii hästi kui nad oskavad. Pärast niisugust ettevalmistust läheme hoopis teise rühiga kirikusse ning võtame palju suurema isikliku tuluga vastu jutluse, mis üht või teist loetud tekstidest valgustab. Võibolla leiame siis koguni uusi vastuseid küsimustele, mis meil laupäeva-õhtul lahtiseks jäid — küsimustele, mida meil muidu ei oleks võibolla üldse tekkinudki.

Pole sugugi halb, söögilauas jutluse sisust või kirikuskäigu jooksul tulnud uutest mõtetest juttu teha. Kuid vanemate asi on mättevahetust nii juhtida, et me ei rikuks oma pühapäevarõõmu ligimese kritiseerimise või parastamisega — käigu see siis kirikuliste või koguni vaimuliku pihta. Jumalateenituste käigus tuleb ikka ja jälle puudusi ette. Kui on tegemist sellistega, mida ei ole võimalik kõrvaldada, kannatagem vaikides, mida Jumal meile peale paneb, ning palugem Temalt muudatust. Kui neid aga kõrvaldada saab, on iga perekonna kohuseks kaasa aidata — olgu siis et mõni perekonna liikmetest ministrandi, kirikukoori liikme või mõne muu kogudusele tulusa auameti enese peale võtab, või et perekonnapea koguduse preestri jutule täheb ja temaga asja arutab. Võibolla peab ta vajalikuks sealjuures rusikaga lavale pöörutada: miks mitte? See on võrnatult kristlikum ja mehisem käitumine kui seljataga irisemine, mis meile enestele kahju toob ja asja sugugi ei paranda.

Seal kus selleks võimalus olemas, võib soovitada pärastlõunasestki jumalateenitusest osavõtmist. Kuid see on juba midagi muud kui Armulaud. Nendes perekondades, kus keegi laupäeviti ei tööta, võiks ju perekonnapea kaaluda ka kogu pere ühist kirikuskäiku pärastlõunal, olgugi et siin poleks hea nõuda sama järjekindlust kui hommikuse suhtes. Ka jalgpallipartii võib täisväärtuslikuks kristliku pühapäeva «programmipunktiks» olla — vähemalt niikaua kui ta ei kipu tähtsamat kõrvale tõrjuma. Vanemate soovil võib pühapäevasesse kodukorda kuuluda veel üks punkt, mida siinkohal vaimulikuks lugemiseks nimetame. Seda võib teha hommikul või õhtul, nii kuidas perekonna päevakord seda lubab paremini korraldada. Loeme esijoones Pühakirja — jumalateenitustel kuuleme sellest ju ainult murdosa — kuid ka muud vaimuliku sisuga raamatud tulevad

kõne alla, nagu kirikuisade teosed, pühakute elulood, artiklid vaimulikest ajakirjadest jne. Loetava väljavalimisega annavad vanemad oma perekonnale teatava individuaalse joone.

Siinkohal ei saa keegi tasast ohet alla suruda: kui meil seda lugemismaterjali vaid oleks! Eialgu pole meil ju piiblitõlgetegi suhtes valikut, muust rääkimata. Antud olukorras on küll vist ainukeseks lahenduseks, et vanemad muretsevad enesele hea, selgitustega varustatud Piibli selles võõrkeeles, mida nad kõige paremini valdavad, ning püüavad ette-loetava eestikeelse Pühakirja teksti selle varal seletada.

Isa ja ema

Kristliku perekonna peaks on isa. Sellel taval ei ole midagi tegemist muude isa- või emajärgsete ühiskondlike süsteemidega: põhjuseks on siin, et kristlik abielurahvas näeb oma ideaali Jeesuse murdumatus armuühenduses Kirikuga. See ei tähenda niisiis ka ema osatähtsuse alahindamist: «Mehed, armastage oma naise nagu Kristus armastas Kirikut», manitseb ap. Paulus uuest abielu-ideaalist kõneldes (Ef 4, 25). Küll aga võime siit järeldada, et kristlikus perekonnas on isal ja emal veidi erinevad ülesanded.

Need erirollid peegelduvad ka igapäevases koduses palveelus. Isa kui perekonna pea aukohuseks on söögilaua õnnistamine — jah, just õnnistamine: see voli on olemas igal kristlasel! — kuid samuti hommiku- ja õhtupalve pidamine. Meie, põhjamaalased, peame siin vastu panema kiusatusele, mis ütleb et mehel ei sobi oma «tundmusi» avalikuse ette tuua. See näib olevat üheks peapõhjuseks seigas, et paljudes perekondades emad või koguni väikesed lapsed «söögipalvet loevad», nagu öeldakse. On täiesti õige lapsi iseseisvalt palvetama õpetada, samuti täidab ema oma kohustust koduse koguduse eestseisjana siis kui isa eemal viibib. Kuid siis kui isa kodu on, peaks söögipalve — või, pikema palve puhul, palve viimane osa — tema asi olema. Seesama kristlik vaist ütleb meile ka, et kui näiteks vanaisa või mõni vaimulik isik perekonnas võõraks on, tuleb neid paluda söögilauda õnnistada. Kui külaline pikemaks ajaks jääb, võib ema ka lastel korraks oma oskusi näidata lasta; ilusam on igatahes, kui selleks külaliselt luba küsitakse. Vastupidine käitumine patustab loomuliku korra vastu. Tänapäeva sügavpsühholoogia teab meile muide väga palju jutustada just isa osast laste usulise hojaku kujunemisel.

See kõik ei tähenda, et ema ülesanne perekonna palve-elus loeks ainult pealt kuulata. Ema märkab harilikult esimesena, millal ja missugused palved lapse või laste arenemisastmele sobivad, emal jääb tänapäevalgi veel rohkem aega palvete kätteõpetamiseks ja seletamiseks kui isal. Neil juhtudel, kus isa töö-aeg perekonna jaoks ebasoodne on — niisuguseid perekondi pole vähe — jääb kodune ühispalve kogu ulatuses ema hooldeks.

Siiani mainitud asjad puudu tavad peamiselt perekonna palve välist külge. See, et ühine palve oleks ühtlasi «sisemine», tõsine ja vaga, on ühtviisi mõlema abikaasa ülesandeks.

Pole sugugi ülearune selle küsimuse juures pikemalt peatuda. Kes meist ei tunneks sügavusklikke, igati tublisid inimesi, kelle igapäevane palve teeb külalisele mehhaanilis-harjumusliku mulje? Niisugusesse harjumusse libisetakse vähehaaval, ilma et inimene ise seda märkaks. Selleks, et palve jääks palveks — kõneluseks Jumalaga — ega muutuks mingiks «sõnade pealelugemiseks», on vaja pidevat enesekontrolli.

Palveraamat

Üheks mehhaanilise « palvelugemise » peapõhjusest on — olgem ausad! — meie loomulik kalduvus laiskusele. Kui me asja üle veidi järele mõtleme, saab selgeks, et ühe ja sellesama söögipalve tarvitamine 365 korda aastas peab harjumuse tekitama ja palve enese teatud mõttes igavaks tegema — ning et oleks palju mõistlikum iga päev isesugune palve « teha ». Eks ole ju üksikud päevadki kõik üksteisest erinevad; miks ei peaks see meie palves peegelduma? Ent väga paljud annavad tolele mugavale kalduvusele järele ja jäävad « raamatupalve » juurde. See ei tarvitse igakord tähendada palvevaimu kadumist: paljud viibivad tõsisel palvel ka siis, kui nad ei mõtlegi palve üksikutele sõnadele, mis küll omaenese suust, kuid kuidagi nagu kuskilt kaugelt kõlavad. Niisugune mõtte ja sõna lahutamine üksteisest ei tööta aga üldiselt midagi head. Üks naljahammus arvas selles asjas kord, et Meie isa palve olevat katoliku kiriku kõige suurem märter.

Kristlik elu ise on pidev kahekõne Jumalaga, rännak Kõigekõrgema poole, milles pole peatusi, vaid ainult edasi- või tagurpidi-minek, õpetavad pühakud. Sellele vastab kõige paremini alati uus, käesoleva silmapilgu olukorrast sündiv palve. Näiteks söögipalvena: « Taevane Isa, me täname Sind selle toidu eest, mis Sina oled meile täna andnud, ja palume Sind: ära lase meil unustada neid, kes meie kurjuse pärast nälgivad. Õnnista neid Sinu ande (siin võib pereisa teha ristimärgi toidu üle) ja meid endid (nüüd võivad kõik end ristimärgiga õnnistada), et nad meile tänumeelt ja rõõmu annaksid. Aamen ».

Aga milleks siis veel palveraamat? Näiteks suurteks pühadeks, mil sobib tavalisest pidulikum palve. See võiks koosneda näiteks mõnest ühiselt kõneldud või lauldud Taaveti laulust, Meie isa palvest ja pereisa õnnistusest antud pidupäevaks ettenähtud palve sõnadega. Siin pakub palveraamat teretulnud abi. Pidulikum palve on omal kohal ka sünnipäevade, laulatuse aastapäeva ning muude perekondlike tähtpäevade puhul. « Tavaliste » pühapäevade palve tohiks siiski südamelähedasem olla, kui selle juures ilma raamatu abita läbi saadakse.

Ei saa eitada, et igapäevase palve ikka uus formuleerimine teeb mõnele inimesele ületamatuid raskusi. Niisugusel juhul aitavad hädast välja iga nädalapäeva jaoks erineva sisuga « raamatupalved », millede pidev vaheldumine takistab ebaterve harjumuse tekkimist.

Palveraamat on omal kohal eriti siis, kui tulevad « vaimuliku põua » päevad, mil isiklik, päevakohane palve ei taha ega taha huultele kerkida. Neid aegu tuleb peaaegu igaühel läbi teha: kuid olgem valvel, et paremate päevade koitmine ei jääks peitu vahepeal kodunenud harjumuse varju!

Katoliiklikult poolt on eesti keeles seni ilmunud ainult üks palveraamat, mida ei ole enam müügil ja millele võib puudusigi ette heita. Ühe väikese palveraamatu väljaandmine seisab juba ammu « Maarjamaa » programmis; toimetuse palub kõiki selle mitte kerge töö õnnestumiseks Jumala abi paluda.

Tulgu palve « peast » või raamatust: see on kõnelemine Jumalaga, mida peab väljendama ka meie hoiak palve ajal. On « krapsakaid » pereisasid-emasid, kes hüüavad lastekarja nägelemise sekka: « Nüüd palvetame! » ja alustavad kohe: « Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen ». Niisugusel puhul ei ole midagi imestada, kui lapsed ei suuda veel palve lõpukski oma tähelepanu palvele koondada. Kuid ka täiskasvanutele tuleb ainult kasuks, kui palve eel käib hetk vaikust mõtete kogumiseks. Kaasa aitab kindlasti seegi ilus komme, et kogu pere palveks Ristilöödu kuju või pühapildi poole pöördub.

Homniku- ja õhtupalve

Viimasel ajal on moodi läinud kõnelda tänapäeva algosakesteks killustatud, «atomiseeritud» perekonnast, mis harva täies koosseisus kokku saavat. Töö-aegade erinev rütm ei luba meie päevil tõepoolest paljudes perekondades enam ühist õhtu- ja eriti hommikupalvet pidada — olgugi et võib küsida, kas asi pole mitte kaugelt enamas jaos perekondadest «vana viisi» jäänud. Peale kahtlematult laienenud eriolukordade-skaala ja juba mainitud harjumuse-ohu on olemas veel üks kaaluv põhjus, mis hoiatab «kõigi perekondade jaoks kehtivat» õhtu- ja hommikupalvust kirja panemast: see on üksiku perekonna vaimulik individualiteet, mis just nendes pikemates palvetes palju selgemini ilmsiks tuleb kui näiteks söögipalvetes.

Tihti on uue perekonna asutajad mõlemad vanematelt ilusaid palvekombeid kaasa toonud; kuidas neid säilitada, sobitada ja arendada, peaks olema kõigi kristlike vanemate südameasjaks. Teistel tuleb tahes-tahtmata teatavast vaimulikust nullpunktist alustada, raamatuid sirvida ja nõu küsida — kuni on leitud palved, mis südame rahuga täidavad.

Igas väikeste lastega perekonnas tuleb kaalumisele, kas mitte «lastega eraldi palvetada». Paljud teevad seda, eriti õhtul, kuna täiskasvanud alles palju hiljem magama lähevad. Võib siiski tõsiselt küsida, kas see on õige nii: miks ei tohiks kogu perekond õhtupalve juba paar tundi enne vanemate voodisseminekut pidada? Kas ei peaks seda ühtsuse nimel tehtamagi?

Mõned arvavad, et lapsed vajavad erilisi, «lapselikke» palveid. Ettevaatust kuldlokiliste jõululapsukeste, väävlilehka vanapaganate ja kättpidi talutavate inglitega! Meie Õnnistegija elutööks oli risti kandmine, meie Vaenlane käb pahatihti laitmatult parfümeerit õhtutualetis ning kaitseingel räägib paremal juhul vaid sosinal. Õigustatum oleks küsimus, mis eas suudavad lapsed täiskasvanute palveid täies ulatuses jälgida. Kuid selgi juhul võib vastu pärida: kas täiskasvanute palve peab laste omast erinevama? Jeesus teeb laste sarnaseks saamise täiskasvanutele tingimuseks, mille täitmiseta nad Taevariiki ei pääsegi. Kristlik palve peab olema *lapselik* — kuid Jumal ise hoidku meid selle *lapsik* muutumise eest!

Tihti peale alahindame laste kaasa-palvetamise võimet või esitame neile õigustamatult kõrgeid nõudmisi. Kaks näidet. Õhtupalvetesse sobib väga hästi pikem vaikne paus, mille jooksul igaüks selle päeva jooksul tehtud hea või kurja üle järele mõtleb. Mõnes perekonnas arvatakse, et lapsed ei suutvat nii kaua wait olla, teistes näeme, et nad saavad sellega väga hästi hakkama — tõsi küll, mõni õhtu rohkem, teine vähem. Aga miks ei või perekonnapea kuuluvat palvet jätkata, niipea kui ta märkab, et lapsed «kihelema» hakkavad? Täiskasvanud võivad ju pärastpoolegi veel oma selle päeva tegusid kaaluda. — Meie isa palvest saavad lapsed hästi aru. «Aga teie palvetage nõnda», ütles Jeesus seda palvet õpetades. Kas ei tohi me nende sõnade põhjal mõelda, et meie palved peaksid olema oma põhitoonilt selle Issanda enese õpetatud palve sarnased? Ainult niisugune palve võib ka küpsevale noorele murdeaastatel tuge pakkuda.

Teiste eest

Tõsiasi, et perekond elab sugulaskonnas, koguduses, linna- või maa-kogukonnas, ning teatava riigi piirides — suuremate ühiskondade osana, mis teda rikastavad — peaks ka palves peegelduma. Seda võib teha näiteks sel teel, et loeme igas õhtupalves

osa läänekiriku kõigi pühakate litaaniast või idakiriku ekteeniatest. Siin tuleb hoiduda kahe äärmuse eest: et me ühekorraga liiga palju üksikpalveid ette ei võtaks — tagajärjega, et me selle juures lihtsalt ära väsime ega suuda enam iga palve taga seista — ning et me ei jääks liig üldsõnaliste palvete juurde, üksikute vajaduste täitmise «suuremeelselt» Jumala hooleks jättes. «Paluge, siis antakse teile!» ütleb Jeesus.

Kui keegi perekonnast, lähematest sugulastest või naabritest haiglasse satub, tuleme teda ühises palves nimepidi meelde. Raske haiguse või õnnetusjuhtumi puhul on ilus, kui kõik põlvitavad ajal mil pereisa eestpalve loeb. Kiriku varasalves leidub hulk erilisi palveid niisugusteks rasketeks tundideks. Ka lahkunud omakseid tuleme meelde — teatava aja jooksul pärast matuseid igapäev (oleks ilus, kui see kokku langeks leinamärgi kandmise ajaga), surma-aastapäeval ning surnutepühahal. Nii kaua kui meie kodumaa kannatama peab, on temal meie eestpalvetes aukoht — nagu muudelgi meie tagakiusatud vendadel-õdedel.

Kirikuaasta

Iga 24 tunni jooksul teeb meie planeet tiiru omaenese telje ümber, iga aasta keeru ümber päikese. Kirikuaasta ülesehitus on kooskõlas selle meie maailmale põhilise liikumisega: iga aasta alustame uuesti ringteed, mis näitab meile igast küljest Kristuse elu müsteeriumi, iga päev püüame Temasse ja iseenesesse süveneda.

Kirikuaastas torkavad kõigepealt silma kaks kõrgpunkti: Ülestõusmisepühad ja Jõulud. Mõlema eel käib pikem ettevalmistus-periood: paastuaeg ja advent. Need erilised ajad toovad meie kodusse jumalateenistusse vaheldust. Eriti paastu- ja adventiajal tuleb leida aega ühiseks Pühakirja lugemiseks, mis sobib hästi ühise õhtupalvuse algusesse.

Vahelduvate kiriku-aastaaegade tõsist või rõõmsat laadi aitavad mees pidada kaunid kombad, nagu näiteks Ristilöödu kuju ja pühapiltide katmine nn. paastulinikutega (tagasihoidlikku värvi ja laadi linakestega, mis kujutavad Ristitee stseene). Risti all võiks sel ajal seista toos või vaas, millesse igaüks asetab maiustustest või lõbustustest loobumisel säästetud veeringud ja mis Suurel Reedel üheskoos kirikusse viiakse. Paasapühast Nelipühadeni aga kaunistame Ristilöödu kuju lilledega. — Ennejõuluse aja tõsist aitab alla kriipsutada adventipärg. Iga pühapäev süütame sellel ühe küünla rohkem, Maailma Valguse sümbolina, keda oodati aastatuhandeid enne meid ning keda meie ootame teist korda tagasi tulevat. Jõulupuu-ehitimise kombe kõrval tohiksime rohkem rõhutada Petlemma talli meeldetuletava «jõulusõime» ehitamist, olgugi et siin tuleb hoolega liialdustest hoiduda. Igasuguste lülititega «ilustatud» sõimeke, milles täht reguleeritava kiirusega üle taevatelgi libised või idamaa targad võllide raginal esile ratsustavad, on väga küsitav ilming. Jõulusõime otstarbeks on Jumala helduse meeldetuletamine, mitte meie tehnilise oskuse näitamine. Kui aga jõulusõime pannakse kogu pere usk ja armastus Jeesuslapse vastu, särab see sealt kõigile mitmekordselt tagasi.

Puhkuse-aeg

Paljudes maades on viimastel aastakümnetel kindlat vormi võtnud üks liikumine, mille jaoks meie keeles veel nimegi ei ole. Ütelgem hädapärast: palvapäevade-liikumine (saksa k. Einkehrtage). See on n. ö. lihtrahva liikumine, mis seisab selles, et minnakse paariks päevaks kuni nädalaks erilistesse, selleks otstarbeks sisseseatud majadesse, et seal üksinduses ja vaikuses) kogunud vaimulike juhatusel palvesse süveneda. Tihti on niisugused «palvemajad» ehitatud kloostrite juurde, kus pidulik jumalateenistus erilist ergutust pakub.

Selle ettevõtte «tasuvust» kaaludes on küll igaüks sellega nõus, et kui kehale iga

aasta paar nädalat puhkust antakse, miks ei peaks vaimgi vahest puhkama. See kaalutus ei jõua aga tihti mõtte-staadiumist kaugemale, sest — nagu püha paavst Gregorius Suur seda tabavalt väljendab — vaimutoit ei näi meile alul üldse mitte isuäratavana: isu tuleb alles « süües ». Kogemused näitavadki, et on vaja vaid paar niisugust « palvepäeva » kaasa teha selleks, et nende järele terve aasta igatsust tunda. Sest perekonna palve on mitme inimese palve ning kujuneb seda ülevamaks, mida sügavam on iga üksiku perekonna-liikme isiklik palve-elu, tema süvenemine Jumala suurusse ja armu. Sellepärast jääb niisugustest palvepäevadest osavõtmine perekonna palve ideaalseks lähte-aluseks ja tipuks.

Vello SALO

Küsimusele, mille turist esitas oma tuttavaile Viljandis, et kas nad käivad püha-päeviti ka kirikus, vastati talle: « Pühapäeva meil ei ole, on vaid puhkepäevad, mis kuluvad marjana oma elu korraldamiseks. Ka on meie vaimulik Rootsisis — ja ootab, nagu meiegi. Kui saate, laske teda tervitada. Ning milleks üldse kirikusse? Kohtumõistmiseks ja seletuse andmiseks! Nüüd igal pühakoda kodus — oma südames. »

Ajaleheteade kodumaalt.

Issand, kuhu peaksime siis minema?

Mõtteid ühe igavesti aktuaalse vaidluse puhul.

Väljaspool igasugust kiriklikku kohustust või kristlikku solidaarsusetunnet küsib nii mõnigi meist vahetevahel kuidas, kui sageli, või kas mõnikord üldse on mõtet jumalateenistusel käia.

Oleme vist küll ühel meelel selles suhtes, et nn. « kirikuskäimine » ei tohi muutuda tühiseks rutiiniks, samuti et missat ei ole õigus vaadelda nagu mõnda maagilist akti, mille väärtus või « mõju » seisab ainult liturgilistes žestides ja sõnades. Oleme kõik teadlikud selles, et kristlane ei ole ohvritalitusele pealtvaataja, vaid võtab sellest osa.

Kuid mis määral tuleb seda osavõttu ette valmistada? Kas oleme selleks alati üldse võimelised?

See on muidugi moraalne probleem, mille lahenduse võib anda ainult Jumala ja südametunnistuse vaheline dialoog.

Siinkohal tahaksin ütelda mõne sõna sellest, kuidas ma ise olen selle probleemiga hakkama saanud.

Selge ju on, et koguduse ühine palve kirikus on enamasti midagi hoopis muud kui see vaikne kõnelus Jumalaga, mida igaüks meist oma kambrinurgas kogeda võib. Sellel on oma kindlad kellaajad, tekstijärjestus ja sajandite traditsioonis sündinud väline nägu. Selles ei saa meie isiklik inspiratsioon midagi muuta. Missale minnes peame respektiivset teatavat « korda » ja meele pidama, et me ei ole seal üksik, vaid koos teiste kristlike vendade-õdedega.

Kuulun nende hulka, kellele missaohver tähendab kesksel sündmust kristlikus elus, ja sellepärast püüan sellest osa võtta nii tihti kui võimalik. Enamasti sünnib see kui just mitte vaimustuses — kellel meist jätkub vaimustust igaks püha- ja argipäevaks? — siis vähemalt teatava rõõmsa ärevusega. Aga on ka päevi, kus asi pole kaugeltki lihtne.

Võtame näiteks ühe pühapäeva hommiku. Kõigepealt tekib raskusi ajaga: kell 8 on liiga vara, kell 10 jälle nagu liiga hilja — vahepeal tahaks naabrina tulla kleiti passima ... Kogu hommik läheb niimoodi kaduma. Peale selle takistab ka nigel enesetunne: nädalaväsimus vajutab hingele ja hävitab füüsilised eeldused siiraks sügavaks palvetunniks ja intensiivseks kaasaelamiseks ohvritalitusele. Jumalateenistus oma materjaalsete nõudmistega näib pigem koormana, mis tuleb hädavaevaga kuidagi « ära kanda ».

Palvesõnad, laulud ja orelimuusika libisevad kõrvust mööda, ja mõte vaevleb samal ajal mõne argipäeva probleemi juures, mida ei jõua välja lülitada. Enne jutlust seedid haigutades veel eilse õhtu sündmusi ja heidad endale ette, et sai jälle poole ööni istunud, mille tulemusena nüüd pühapäev on vajumas hajameelsuse uttu. Usutunnistuse keskel tuleb äkki meelde, et pärast missat peab tingimata turult läbi minema... mitte unustada munad ja paar kilo apelsine... ja kohvipakk hakkab ka juba lõpule jõudma... Ja Meie Isa palves, kohal kus on juttu igapäevasest leivast, vaatad äkki nagu kogemata kella peale, sest pagar paneb poe kella ühe ajal kinni.

Liturgia käik altari ees on tuntud ning harjunud, nii et teda ei pane nagu eriti tähelegi, kui süda ja hing terveni selle juures ei ole. Kuni siis äkki nagu ärkad, et nüüd ongi silmapilk armulauale minna.

Võibolla šokeerin siin sügavalt mõndagi kaaskristlast, kes palvet ja jumalateenistust tõsiselt võtavad. Kuidas ta ometi võib... Siis parem ärgu niisugusel päeval mingu kirikusse, armulauast rääkimata!

Ja ometi, kuhu ma läheksin siis?

Mitte, et ma ei oskaks oma ajaga midagi pääle hakata.

Tuleb siinjuures meelde hiljuti loetud looke ühe protestantliku maa ajakirjast, kus seletatakse, et pühapäeviti kirikuskäimise asemel võib inimene ilusti koju jääda ja raadiot kuulata, kui seal on midagi ilusat ja hingelähedast programmis. Kirikusse minek olevat aga siiski soovitatav neile, kes on sellega ammust ajast harjunud ja kelle pühapäev ilma selleta tunduks kuidagi tühjana.

Ma ei usu, et sellel kaaskristlasel, kes nii kirjutab, õigus on. Ei, jumalateenistus ei tohi muutuda ajatäiteks. Kui meil on vaja aega surnuks lüüa, siis leiame juba teisi vahendeid: ühele kino, teisele kirjandus ja muusika, või lihtsalt mõnus tunnike kohvikuterassil. Missa, nagu kõik muu, mis otseselt Jumalaga seoses seisab, kuulub hoopis teisele tasemele.

Kuhu ma läheksin, kui ma Jumala juurde ei lähe?

Kas peaksin reageerima nagu need jüngrid, kellele Jeesuse sõnad ning nõudmised olid liiga keerulised, ja kes sellepärast Õpetajast loobusid? «Kas ka teie tahate ära minna?» küsis Jeesus sellepeale ülejäänud kaheteistkümnelt. Ja Simon Peetrus, kellel ka küllalt oli raskustega maadelda, vastas: «Issand, kuhu me peaksime minema? Sinul on igavese elu sõnad».

Olen veendunud, et loobumine ei ole lahendus. Peab ikka jälle toonitama, et tunded ja tujud on sageli väga halvad nõuandjad. Kui me ainult nendele ehitame, siis langeb varsti kõik kokku, sest tunded olenevad suurel määral füüsilisest olukorrast, tervisest, kliimast. Kes meist on nii vitaalne, et ta alati jõuab kogu hinge ja tähelepanuga «asja juures» olla? Vitaalsus, ka usuline vitaalsus, on Jumala and. Ainult Sinul, Issand, on igavese elu sõnad!

Fanny SIVERS

Kirjastus « Maarjamaa »

Roomas (Via dell'Olmata, 9) andis läinud aastal välja ühe Edzard Schaperi jõulujutu, mille on tõlkinud Viktor Lepik. See on esimene teos sellelt saksakeelse kirjanduse lugejatele hästituntud jutustajalt eesti keeles. Schaper kuulub katoliku kirikusse. Jutukeses «Täht piiri kohal» kirjeldab ta üht jõuluööd Eesti - N. Vene piiril, valgustades teemasid usk-vabadus-ateism. 60-lk. raamatukese hind köites on 1 dollar.

Esimesel leheküljel: Ühine jumalateenistus ei takistanud palvetamast, vaid aitas kaasa. — Pildike Bombay Rahvusvaheliselt Eukaristlikult Kongressilt (26. nov. - 6 det. 1964,) mis oli üks läinud aasta tähelepanuväärsemaid kiriklikke sündmusi. (Foto Ernst Herb).